
**PLANNING AND PROGRAMMING THE CURRICULUM CONTENT OF PHYSICAL
EDUCATION AND MUSIC EDUCATION IN THE DIGITAL AGE**

Mirjana Madjarevic

Faculty of Philosophy, University of Zenica mmadjarevic@yahoo.com

Indira Meskic

Faculty of Philosophy, University of Zenica indira.meskic@gmail.com

Abstract:The modern lifestyle includes various digital innovations (commonly known as the digital age), both of which have their advantages as well as some disadvantages that the teachers and educators need to be aware of. Both positive and negative consequences of modernity affect preschool and young elementary students. If the aim of education is to acquire knowledge, skills and habits, one may wonder what sort of knowledge, skills and habits the children acquire nowadays. Due to teacher's attempt to impose the importance and difficulty over priorities in teaching, there are now some evident differences in their approach to teaching. Modern planning and programming in education requires a great deal of expertise and sensibility in choosing the appropriate content aiming at developing a healthy personality. It is assumed that a healthy personality is a physically, psychologically and intellectually healthy child, born with a natural biological potential. The teaching process requires and includes a constant, continues development and improvement of a child's potential – a process in which a teacher acts as an initiator and co-operator/partner. Children with developmental deficiencies also have their potential and equal rights to get a good-quality education. If a child's potential is the starting point, the result should be fully functional knowledge, present in all children of the same age. Physical and musical education have specific content, means, methods and ways of teaching which make these two areas crucial for education and teaching. The findings of neurophysiologists and neuropsychologists have not yet come to be used in practice, mostly because they emphasize the importance of psychomotor development and dynamic activities. The new generations of children grow up using tablets, smartphones and digital devices which deprive them of any content but virtual. The practical use of adequate Physical and Music Education programs results in acquiring, developing and improving values connected to the psycho-social status of a personality appropriately educated for the present as well as for the future.

Keywords: physical education, music education, personality of children of the same age.

**PLANIRANJE I PROGRAMIRANJE SADRŽAJA TJELESNE ZDRAVSTVENE
KULTURE I MUZIČKE KULTURE U DIGITALNOM DOBU**

Mirjana Mađarević

Filozofski fakultet, Univerzitet u Zenici mmadjarevic@yahoo.com

Indira Meškić,

Filozofski fakultet, Univerzitet u Zenici indira.meskic@gmail.com

Sažetak: Savremeni način življenja, koji uključuje u većinu segmenata te savremenosti i digitalne inovativnosti (najčešće zvane digitalno doba) imaju svoje prednosti, ali i nedostatke koji su evidentni i kojih bi nastavnici / edukatori trebali biti svjesni. U toj savremenosti najveće posljedice (i pozitivne i negativne) se odražavaju na djecu predškolskog uzrasta i ranog školskog uzrasta. Ako znamo da je cilj odgojno –obrazovnog procesa sticati znanja, umijeća i navike, nameće se pitanje kakvo znanje učenici navedenog uzrasta danas dobivaju, koja umijeća stiču i kakve navike imaju. Evidentne su razlike u pristupu procesu odgoja i obrazovanja, jer neki edukatori pokušavaju nametnuti kategorije važnosti i težine, a pri tome zanemaruju prioritete. Savremeno planiranje i programiranje u edukaciji iziskuje veliku stručnost i senzibilitet u odabiru sadržaja koji su usmjereni ka razvoju zdrave ličnosti. Podrazumjevamo da je to fiziološko, psihološko i intelektualno zdravo dijete koje već po rođenju ima (nosi) svoj biološki potencijal. U procesu odgoja i obrazovanja potrebno je / podrazumijeva se da dijete svoj potencijal konstantno (kontinuirano) razvija i neprestano usavršava, uz nastavnika kao inicijatora i rukovoditelja / saradnika u tom procesu. Svakako da i djeca sa smetnjama u razvoju imaju svoje potencijale i jednaka prava na odgoj i obrazovanje. Ako nam je potencijal polazna tačka ishod bi trebao biti funkcionalno znanje za sve kategorije djece navedenog uzrasta. Tjelesna zdravstvena kultura i muzička kultura imaju specifične sadržaje, sredstva, metode i oblike rada i zbog svojih specifičnosti ove oblasti su od posebnog značaja u odgoju i obrazovanju. Saznanja

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

neurofiziologa i neuropsihologa nisu u potpunosti našla praktičnu primjenu, između ostalog i zbog toga što potenciraju psihomotorni razvoj i aktivnosti kroz zadatke dinamičkog karaktera. Nove generacije odrastaju uz tablete, pametne telefone i digitalne uređaje, te su uskraćene za aktivnosti u kojima nisu virtualni nego stvarni. Praktičnom primjenom stručnih kvalitetnih programa tjelesnog i muzičkog odgoja stiču se, razvijaju i usavršavaju vrijednosti koje su vezane za biopsihosocijalni status ličnosti educirane za sadašnjost, ali istovremeno i za budućnost.

Ključne riječi: tjelesna kultura, muzička kultura, ličnost djece navedenog uzrasta.

UVOD

U toku svog razvoja dijete nužno prolazi kroz niz biopsihosocijalnih promjena. Transformacioni procesi slijede određene unutrašnje zakonitosti rasta i razvoja, ali na njih utiču i životne okolnosti (ekološke i društvene), kao i aktivnost jedinke. Transformacioni procesi su stalni i neravnomjerni. Njihova se neravnomjernost ogleda u neprekidnom smanjivanju faza ubrzanog i usporenog razvoja. Razvojne promjene su pored toga i heterogene, što znači da se razvijenost svih tjelesnih sistema i organa psihičkih i mentalnih funkcija, niza motoričkih funkcionalnih i drugih sposobnosti, ne nalaze u isto vrijeme na istom stepenu razvijenosti. Krajnji nivo razvijenosti zavisi, koliko od genetskih kodova koje svaka jedinka nosi rođenjem, toliko i od organizovanog i planskog uticaja društvene sredine, pogotovo institucijakoj koja se bave odgojem i obrazovanjem.

Razvojni period može se podijeliti u pojedine uzrasne sekvence, za koje su karakteristična neka tipična obilježja razvojnih promjena, po kojima se te uzrasne sekvence razlikuju jedna od drugih. Jedna od tih uzrasnih karakteristika je period predškolskog i mlađeg školskog doba.

Unutar određene uzrasne sekvence i pored promjena koje su manje više očekivane postoje i velike individualne razlike.

Svako planiranje organizovanog uticaja društvene sredine, a posebno pedagoškog rada, iziskuje solidno poznavanje razvojnih karakteristika djece ovog uzrasta. Ovo poznavanje je od posebnog značaja za odgajatelje i uočitelje. Oni imaju odlučujuću ulogu u transformacionim procesima koji se dešavaju u ovom uzrastu. U ovom periodu propušteno se, po uvjerenju mnogih stručnjaka, nikad više ne može nadoknaditi. U procesu učenja, mentalni razvoj stimuliše se i specifičnim vježbama koje dokazano sprječavaju poremećaj koncentracije i pažnje. Te specifične vježbe, zadatke, nude programi tjelesnog i muzičkog odgoja za koje su djeca izuzetno motivisana.

Sagledavajući činjenice i poštujući ono da se propušteno ne može nadoknaditi, obaveza realizacije programa tjelesnog odgoja i muzičkog odgoja, svakako je veća i nameće potrebu temeljnog poznavanja i stručnog vođenja sadržaja ovih predmeta.

NA ŠTA TREBA USMJERITI PAŽNJU?

Možemo odmah konstatovati da oni edukatori koji rade sa djecom u osnovnim školama čine veliku nepravdu kad planirane časove tjelesnog odgoja zamjenjuju sa časovima drugih predmeta. Time svjesno doprinose hipodinamici rasta i razvoja i prisilno sputavaju kretanje djece koja sve više imaju „važnih“ obaveza i sjede uz televizor, tablet, pametni telefon. To dovodi do promjena koje se manifestuju mišićnom atrofijom i nepravilnim držanjem tijela, promjenama u funkcionisanju kardiovaskularnog sistema, povećanjem tjelesne težine i potkožnog masnog tkiva, gubicima u svim vidovima motorne manipulacije koje traže angažiranje snage, brzine, fleksibilnosti, koordinacije, preciznosti, ravnoteže, opće izdržljivosti. Moramo, nažalost, konstatovati da i u današnjim uvjetima visoko razvijene svijesti o čovjeku kao biološkom biću, pojedini edukatori zanemaruju potrebe djece, a zanemaruju i saznanje da je intelektualni razvoj i psihološka angažiranost uvjetovana fiziološkim procesima. Ako organske sisteme promatramo kao dijelove tri funkcionalna aparata: lokomotornog, upravljačkog i energetskog, koji su zapravo cjelina, kako se može opravdati da edukatori u školi zanemaruju časove tjelesnog zdravstvenog odgoja. Mnogi navode da nemaju materijalne uslove za realizaciju programa ove nastave. Činjenica je da svaka škola ne može imati dvoranu, i sva nastavna sredstva neophodna za realizaciju nastave. Činjenica je i to, da se programi mogu prilagoditi materijalnim uslovima koje škola ima. Nije realno da ovo budu razlozi i da se djeci uskraćuju sadržaji koji su od bitnog značaja za njihovo zdravlje. Nije rijetka pojava da se na časovima tjelesnog odgoja djeca sama igraju, a edukatori pasivno stoje sa strane. Iz tako formalno, nestručno organizovane nastave ne može se očekivati kvalitetan ishod. U kreiranju novog sistema odgoja i obrazovanja neminovno je istaći da u nastavi tjelesnog i zdravstvenog odgoja treba dosta toga promijeniti.

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

Za intelektualce koji se bave procesom odgoja i obrazovanja treba postojati širina spoznaje o potrebi djeteta kao centra zbivanja, kao subjekta, a ne objekta na kojem će se dokazivati subjektivne važnosti. Za svu djecu, a pogotovo djecu nižeg školskog uzrasta tjelesni zdravstveni odgoj je potreba i prioritet, pa je nedopustivo da je u praksi tako marginiziran. Zbog karakteristika predškolske djece i djece niže školskog uzrasta sadržaje tjelesnog odgoja treba stručno programirati.

Važno je znati:

Kičmeni stub je sa 7 godina već stekao normalnu fiziološku iskrivljenost, ali okoštavanje se ne odvija ravnomjerno. Prvo se završava okoštavanje perifernih dijelova ekstremiteta. Okoštavanje falangi prstiju završava se sa 9 – 11 godina, ručnog zgloba sa 10 – 13 godina. Kičmeni stub je još uvijek plastičan i uslijed dugotrajnih statičkih i jednostranih opterećenja (nepravilnog položaja tijela u toku sjedenja) podložan je deformisanju. Uzroci za kifozu, lordozu, skoliozu su poznati. Leđne i trbušne grupe mišića u zavisnosti o vrsti deformiteta jasno je da treba jačati i istezati. Deformitete te vrste dakle možemo spriječiti kroz sadržaje tjelesnog odgoja. Vježbe snage treba primjenjivati u uvodnom i pripremnom dijelu sata pomoću prirodnih oblika kretanja, kroz aerobne vježbe mišićne aktivnosti. U toku nedjelje nužno ih je ponavljati 3-4 puta. Uzrasni period od I do V razreda ne iziskuje potrebu razvijanja snage pomoću vježbi velikog opterećenja, pošto i previše osnažena muskulatura može negativno uticati na dužinski rast kostiju. Pri izboru se treba opredijeliti za vježbe dinamičkog karaktera. Treba izbjegavati dugotrajan rad statičkog režima zbog fiksiranja disajnih mišića uslijed napinjanja (što dovodi do zadržavanja disanja, povećavanja unutrašnjeg pritiska u grudima, smanjenja snabdjevenosti O₂, pa i do ometanja rada srca).

Ovo informisanje o snazi i metodici njenog razvijanja ne može se smatrati ni približno iscrpnim, već tek dovoljnim kao uvod u problematiku, i da bi se omogućilo njeno osnovno razumijevanje i primjena stečenog znanja u toku praktičnog rada edukatora u školama, a ne u treningu sportista

Mišićna masa se takođe uvećava. Kod mlađe djece najrazvijeniji su krupniji mišići, a sa 10 – 11 godina formira se i sitna muskulatura (ruke i stopala). Ove okolnosti uvjetuju stanovite teškoće kod djece (7 i 8 godina) prilikom izvođenja finih motornih manipulacija koje zahtijevaju spretnost, preciznost, koncentriranost i slično. To ne znači da se i sa mlađom djecom ne radi na spretnosti preciznosti, koordinaciji, samo se mora voditi računa o izboru tih vježbi.

Aktivnost moždane kore postepeno se sve više usavršava, što ima za posljedicu relativno brzo formiranje novih veza između neurona. Dijete se odlikuje velikom pokretljivošću procesa u kori velikog mozga i velikom emocionalnom razdražljivošću.

Ritam disanja Kod djece je, s obzirom na malu zapreminu grudnog koša i još nedovoljno razvijenu disajnu muskulaturu, plitko. Zato se svaka uvećana potreba za O₂ bolje osigurava većom učestalošću disanja, nego većom dubinom disanja. Kod djece ovog uzrasta vrlo su intenzivni procesi tkivnog disanja i oksidacioni procesi. Ovo je moguće zahvaljujući nekim osobinama cirkulatornog sistema (širi otvor krvnih sudova i bolja prokrvavljenost mišića). Karakteristična je niska tolerancija organizma na rad anaerobnog tipa.

Apsolutne dimenzije srca se uvećavaju. Raste njegova mišićna masa i povećava mu se kapacitet. Učestalost srčanih frekvencija je povećana i često je praćena kolebanjima (srčana aritmija). Razlog ovoj pojavi treba tražiti u još nerazvijenom živčanom sustavu srčanog automatizma. Neutraliziranje poremećaja je relativno brzo zbog velike adaptacione sposobnosti srčanog sustava. Uvjetno širok lumen arterija i njeni mladalački elastični zidovi obezbjeđuju lak prolazak krvi u relativno niskom pritisku, što olakšava rad srca. Upravo ova osobina omogućava uvjetno veće sposobnosti djeteta oko jedanaeste godine života za tjelesne napore nego nešto kasnije u pubertetu.

KAKO RAZVIJATI I USAVRŠAVATI NEKE MOTORNE SPOSOBNOSTI

Svaki planiran i organiziran pristup stimulaciji razvoja brzine iziskuje znanje iz svih relevantnih činilaca od kojih zavisi mogućnost njihovog ispoljavanja. Nužno je, dakle, primarno razviti snagu mišića, osnovnu tehniku motoričke akcije kojom se želi djelovati na ekonomičnost (u smislu ne rasipanja energije), opću tjelesnu pokretljivost, pa tek onda pristupiti razvijanju brzinskih sposobnosti.

Uvjetno rečeno zadaci brzine su su svi oni koje je moguće izvoditi u maksimalno kratkom pojedinačnom i ukupno trajanom – vremenu. To su najčešće višekratke ponavljane serije brzih pokreta ili brze kretne reakcije na signal. Zadatke je potrebno izvoditi približno maksimalnom brzinom sa periodima odmaranja. U razvijanju brzinskih sposobnosti primjenjuje se niz različitih metoda rada, a najčešće su to: metod ponavljanja, metod progresivnog opterećenja i metod promjenjivog opterećenja. Psihofiziološkim osobenostima djece uzrasta od 7 do 11 godina najviše odgovaraju metode štafetnih igara i takmičenja, koje na bazi povećanog emocionalnog tonusa doprinose i većem ukupnom efektu ispoljavanja brzinskih osobina. Pri razvijanju brzine pokreta, kod djece ovog uzrasta daje se prednost nestereotipnim načinima izvođenja prirodnih oblika kretanja, te vježbama koje zahtijevaju brza i

Thirteenth International Scientific Conference
THE TEACHER OF THE FUTURE
25-28.5.2017, Budva, Montenegro

kratkotrajna premještanja tijela iz različitih početnih položaja na unaprijed utvrđen signal, kratkotrajna trčanja sa konkretnim brzim zadacima. Pošto ovo vježbanje nameće velike zahtjeve u pogledu funkcionalnih sposobnosti, to naročito zahtijeva oprez i postupnost u njegovoj primjeni.

Među manje problematične oblasti motorike ubraja se fleksibilnost ili pokretljivost (gipkost). Ona se može definisati kao sposobnost za izvođenje pokreta velikih amplituda. Moguća alternativna definicija koja bi isticala jedan poseban aspekt fleksibilnosti mogla bi glasniti: fleksibilnost je sposobnost za izvođenje pokreta u pojedinim zglobovima u znatno većim amplitudama od onih koje se sreću u svakodnevnoj životnoj i radnoj motornoj praksi. U mlađem školskom uzrastu je poželjno raditi na razvijanju ove sposobnosti. Što se sa radom ranije otpočne to se ova sposobnost razvija do većeg nivoa, a u starijim godinama zadržava se optimalniji nivo i veća vitalnost. Opće prihvaćeno mišljenje da se ova sposobnost mora razvijati u skladu sa potrebom izbalansiranosti potporno-motornog aparata, što znači u skladu sa razvojem mišićne snage i procesom okoštavanja. Fleksibilnost je u službi i u funkciji pravilnog držanja tijela i motornog funkcionisanja. Vježbe fleksibilnosti potrebno je ponavljati svakodnevno, a treba ih izvoditi i 2-3 puta dnevno u serijama. Obično se ove vježbe rade u pripremnom dijelu časa. Nivo fleksibilnosti ili pokretljivosti mjeri se veličinom amplitude pokreta.

Specijalne vježbe za razvijanje spretnosti, a posebno koordinacije i preciznosti, pokazale su se efikasne već u mlađim razredima osnovne škole, za šta već tada postoje morfofunkcionalne i psihofiziološke pretpostavke. Spretnost se povećava sa uzrastom. Kod mlađeg školskog uzrasta kontrola mišićnog naprezanja još nije savršena i ranije dolazi do narušavanja simetričkih pokreta. Spretnost se povećava i povećanjem motoričkog iskustva, odnosno širenjem dijapazona kretnih umješnosti uključivanjem koordinaciono složenih vježbi, zahtijevanjem veće preciznosti pokreta, njihove međusobne usklađenosti i ravnoteže. Posebno su korisne sve vježbe koje imaju elemente složenijih novih zadataka, koje se izvode na nespecifičan način, ili u novim izmjenjenim uvjetima. Spretnost se povećava neposredno u procesu formiranja kretne sposobnosti. Za razvijanje spretnosti u mlađim razredima koriste se zadaci sa nespecifičnim početnim položajima, različitim tempom, ritmom i pravcem. Pogodni su različiti poligoni sa specifičnim sredstvima i raznovrsnim zadacima. Dakle, treba raditi na usavršavanju prirodnih oblika kretanja i na njihovoj najrazličitijoj kombinaciji. Npr. kada se savlada trčanje, ono će se dalje primjenjivati na različite načine: trčati u stranu, nazad sa okretom 180° , 360° , oko prepreka, preko prepreka, noseći predmete, kotrljajući ih ili vodeći loptu. Kroz to se mijenja brzina, pravac i svakako se uključuju još složenije kombinacije zadataka, kroz preciznost ravnotežu i koordinaciju.

PRISTUP MUZIČKOM ODGOJU

Ako želimo pristupiti muzičkom odgoju sveobuhvatno (uslovno rečeno) navešćemo odgoj u širem i užem značenju. Muzički odgoj u širem značenju podrazumijeva nastavni proces koji se odvija u predškolskim ustanovama, redovnoj nastavi u općeobrazovnim školama, te muzičkim / glazbenim osnovnim, srednjim i visokoškolskim ustanovama, kao i kroz individualno i kolektivno muziciranje u školama, vannastavnim aktivnostima, kulturno-umjetničkim društvima i ustanovama, uključujući pozorišnu i koncertnu djelatnost i sredstva masovnog komuniciranja. Sve navedeno obuhvata ličnost od rođenja do odraslog čovjeka, koji svojim samoobrazovanjem i samovaspitanjem usmjerava sopstveni dalji razvoj u navedenom pogledu, a i skladu sa uključivanjem u digitalno doba. Muzički odgoj u užem smislu jeste plansko i sistematsko utjecanje na ličnost kroz razvoj muzikalnog senzibiliteta, aktiviranje muzičkih interesa i sposobnosti koje vode ka amaterskom bavljenju muzikom, te stvaranjem muzičke publike/ konzumenata muzičke kulture, te po jedinaca usmjerenih ka umjetničkom profesionalizmu.

MUZIČKE AKTIVNOSTI (INOVIKANE) U NASTAVI MUZIČKE KULTURE

Tehničko-tehnološki razvoj promijenio je ustaljene metoda rada u nastavi uopće, pa tako i u nastavi muzičke kulture. To što je taj razvoj donio kao unapređenje obrazovno-odgojnog procesa u nastavi Muzičke kulture u osnovnoj školi, a istovremeno i u Studijskom programu razredne nastave Filozofskog fakulteta Univerziteta u Zenici jeste da su sva muzička predmetna područja „pojačana“ novom tehnologijom. Nju je, prvenstveno, potrebno/preporučljivo koristiti s mjerom, a tu se opet nameće uloga i umijeće učitelja/učiteljice. Nastava Muzičke kulture i za učenike i učitelje bazirana je na osnovi jedne od prepoznatljivosti muzičke umjetnosti, a to je da je audio-vizuelna. Brojalice (uz pokret, ritmičnost, razne načine obrade), muzičke igre (pjevanje – na način da to učitelj/ica izvede, obavezna upotreba opisa i snimljene igre) ,pjevanje i sviranje uz učiteljevo izvođenje i audio slušanje poslije toga. I kao zadnje, ali ne manje važno, zahtijeva sve što digitalno doba danas može pružiti: slušanje, upotreba projektor (za muzičku formu, muzičke instrumente, historiju muzike – stilske periode - kompozitore i njihov opus), a sve u funkciji angažiranja svih čula.

MEDIJI U FUNKCIJI NASTAVE MUZIČKE KULTURE RANOG ŠKOLSKOG UZRATA

Svi navedeni sadržaji nastave Muzičke kulture u okviru razredne nastave obogaćuju se upotrebom savremenih medija, koji nude mnoštvo korisnih sadržaja. I studenti Studijskog programa razredne nastave, putem svojih prezentacija, stiču navike upotrebe istih u realizaciji nastavnih tema. Naravno, za realizaciju istih potrebna je tehnologija u vidu nastavnih sredstava. Kao i u realizaciji svih muzičkih predmetnih područja svjesni su da neke od njih sami trebaju obezbijediti. Uz pozitivne strane digitalnog doba, potrebno je da budu svjesni i negativnosti, te i u okviru ovog sadržaja trebaju biti rukovodioci/savjetodavci šta upotrijebiti u cilju spoznaje, doživljaja muzičkog djela, a šta ne. Tu možemo (uslovno) podvući granicu željenog (potrebno) i neželjenog / nepoželjnog, eventualno ekvivalentnog sa organizacijom vannastavnih aktivnosti.

NEGATIVNOSTI UPOTREBE MEDIJA

Aktivnost učitelja, sviranje i pjevanje, kreativnost u okviru stvaranja kreativne okoline ništa ne može zamijeniti, kao ni udžbenike za nastavu Muzičke kulture od I do V razreda (ali sugerisanom i planski vođenom može obogatiti). Neophodno je, uz upotrebu medija, sa učenicima razgovarati o medijima, njihovoj upotrebi i sadržajima, zbog zdravog odgoja djece, njihovog razvoja i obrazovanja.

ZAKLJUČAK

Saznanja iz programa Nikola Tesla centra čiji je jedan od osnivača i dr Ranko Rajović koji govori između ostalog i o značaju motorike u razvoju biološkog potencijala djeteta, koristim, da potvrdim značaj tjelesnih aktivnosti u razvoju djeteta. Dijete mora da vlada svojim tijelom, jer je i mozak i psiha u tom tijelu. Današnji način života i sva digitalna tehnologija nekad idu u suprotnom smjeru od bio-fiziološke šeme razvoja ličnosti djeteta. Digitalno doba je u službi čovjeka, a ne da čovjek bude njegov rob na ovaj ili onaj način. Ne smijemo pretjerivati i ma koliko banalno zvučalo zaboravljati da smo bio-psiho-socijalna bića.

Nastava u savremenoj školi se značajno promijenila, osim puno ljubavi, znanja i želje za poučavanjem potrebno je više znanja u oblasti upotrebe medija, na način podizanja kvaliteta nastavnog procesa i znanja, doživljaja i vještina kao konačnog rezultata. Nastava muzičke kulture je izuzetno pogodna za upotrebu medija kao nastavnih sredstava, što je bilo evidentno i u prošlosti (u skladu sa razvojem tehničko – tehnoloških inovacija). Apsolutno je digitalno doba „dobro došlo“ u realizaciji muzičkih sadržaja, ali nikako bez učešća učitelja/učiteljice. Ne samo na nastavi nego i u usmjeravanju korištenja medija pri radu kod kuće.

LITERATURA

- [1] Hadžikadunić, M., Madarević, M. (2004). Metodika nastave tjelesnog odgoja sa osnovama fiziologije tjelesnog vježbanja. Zenica: Pedagoški fakultet u Zenici.
- [2] Bojanin, S. (1985). Neuropsihologija razvojnog doba i opšti reedukativni metod. Beograd: Zavod za udžbenike i nastavna sredstva-Beograd.
- [3] Rajović, R. (2009). IQ djeteta-briga roditelja. Novi Sad: Abeceda d.o.o., Novi Sad.
- [4] Ferović, S. I Meškić, I.: Muzička/glazbena kultura, udžbenici za I, II i III razred osnovne devetogodišnje škole, Sarajevo, Sarajevo Publishing, 2011.g.
- [5] Karić, M.: Upotreba medija u odgoju i obrazovanju djece, Didaktički putokazi, Zenica, mart 2010.g.
- [6] Čatić, R.: Škola na prekretnici – izazovi savremenog obrazovanja, Zenica, Univerzitet u Zenici, Zbornik radova
- [7] Pedagoškog fakulteta u Zenici, 2012.g.